EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 4.6.2025
COM(2025) 225 final

Soovitus:

# NÕUKOGU SOOVITUS

## Slovakkia majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

{SWD(2025) 225 final}

Soovitus:

# NÕUKOGU SOOVITUS

## Slovakkia majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

### Üldised märkused

(1) Määruses (EL) 2024/1263, mis jõustus 30. aprillil 2024, on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke. Raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust ning ennetama valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist. Määrusega edendatakse ka riikide vastutust oma eelarvepoliitika eest ning rõhutatakse selle poliitika keskpikka perspektiivi ja vajadust tagada nõuete tõhusam ja sidusam täitmine. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava, mis sisaldab tema eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning mis on koostatud kas neljaks või viieks aastaks sõltuvalt tema tavapärase seadusandliku

[1] ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

tsükli pikkusest. Neis kavades sisalduv netokulude[3] kava peab vastama määruse nõuetele, sealhulgas nõudele hoida valitsemissektori võlg kohandamisperioodi lõpuks usutavas langustrendis või viia see langustrendi või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning nõudele viia valitsemissektori eelarvepuudujääk keskpika perioodi jooksul allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse viia ellu asjakohased reformid ja teha asjakohased investeeringud vastavalt määruses sätestatud kriteeriumidele.

(2) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[4] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide elluviimiseks ja investeeringute tegemiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega soodustab taaste- ja vastupidavusrahastu majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning tõukab samas tagant kestlikke reforme ja investeeringuid, edendades eelkõige rohe- ja digipööret ning muutes liikmesriikide majanduse vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ning toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(3) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435[5] (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on järk-järgult kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada ühtlasi taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Slovakkia lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(4) 29. aprillil 2021 esitas Slovakkia määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõike 1 kohaselt komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Kooskõlas kõnealuse määruse artikliga 19 ja määruse V lisas esitatud hindamissuunistega hindas komisjon taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust. 13. juulil 2021 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[6]. Rakendusotsust muudeti kõnealuse määruse artikli 18 lõike 2 alusel 14. juulil 2023, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse

---

[3] Netokulu, nagu see on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2: „netokulu“ – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud; ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed; iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga; iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks; v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

[6] Nõukogu 13. juuli 2021. aasta rakendusotsus Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

maksimumsummat ja lisada REPowerEU peatükk[7]. Osamaksete tegemine sõltub sellest, kas komisjon võtab määruse artikli 24 lõike 5 alusel vastu otsuse, milles sedastatakse, et Slovakkia on rahuldavalt saavutanud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav saavutamine eeldab, et sama reformi või investeeringu puhul varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(5) 21. jaanuaril 2025 võttis nõukogu komisjoni soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Slovakkia riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava[8]. Eelarve- ja struktuurikava on esitatud kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 11 ja artikli 36 lõike 1 punktiga a, see hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat.

(6) Komisjon võttis 26. novembril 2024 vastu arvamuse Slovakkia 2025. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2025. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Slovakkiat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2025. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse[9] vastu 13. mail 2025 ja ühise tööhõivearuande 10. märtsil 2025.

(7) 29. jaanuaril 2025 avaldas komisjon konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal ELi üleilmset konkurentsivõimet. Selles on kindlaks määratud kolm tegevusvaldkonda, mis on kestliku majanduskasvu tagamiseks üliolulised: i) innovatsioon; ii) süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime ning iii) julgeolek. Innovatsioonilõhe kaotamiseks kavatseb EL edendada tööstusinnovatsiooni, toetada idufirmade kasvu selliste algatuste kaudu nagu ELi idu- ja kasvufirmade strateegia, ning soodustada kõrgtehnoloogia, näiteks tehisintellekti ja kvantarvutuse kasutuselevõttu. Selleks et muuta majandus keskkonnasäästlikumaks, on komisjon koostanud taskukohast energiat käsitleva tervikliku tegevuskava ja puhta tööstuse kokkuleppe, millega tagatakse, et üleminek puhtale energiale on kulutõhus ja konkurentsisõbralik (eeskätt suure energiakasutusega sektorite jaoks) ning aitab kiirendada majanduskasvu. Liigse sõltuvuse vähendamiseks ja julgeoleku suurendamiseks on liit võtnud kohustuse tugevdada üleilmseid kaubanduspartnerlusi, mitmekesistada tarneahelaid ning tagada juurdepääs kriitilisele toormele ja puhastele energiaallikatele. Neid prioriteete toetatakse horisontaalsete tugisüsteemide, nimelt õigusnormide lihtsustamise, ühtse turu süvendamise, konkurentsivõime rahastamise ning hoiuste ja investeeringute liidu loomise, oskuste ja kvaliteetsete töökohtade edendamise ning ELi poliitika parema koordineerimise kaudu. Konkurentsivõime kompass on kooskõlas Euroopa poolaasta põhimõtetega. Nõnda tagatakse, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni

---

7 Nõukogu 14. juuli 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 13. juuli 2021. aasta rakendusotsust Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 11205/2023 INIT, ST 11205 2023 ADD 1).

8 Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Slovakkia riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C/2025/645, 10.2.2025).

9 Nõukogu 13. mai 2025. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

strateegilistele eesmärkidele, ning kujundatakse ühtne majandusjuhtimise käsitus, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(8) 2025. aastal jätkuvad nii majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta kui ka taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks endiselt oluline, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimaste aastate asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. Need riigipõhised soovitused on sama asjakohased muudetud taaste- ja vastupidavuskavade hindamisel, mis toimub vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 21.

(9) 2025. aasta riigipõhistes soovitustes käsitletakse peamisi majanduspoliitilisi probleeme, mida ei ole taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmetega piisaval määral lahendatud. Arvesse võetakse ka probleeme, mis on kindlaks tehtud 2019.–2024. aasta riigipõhistes soovitustes.

(10) Komisjon avaldas 4. juunil 2025 Slovakkia kohta 2025. aasta riigiaruande. Selles on hinnatud Slovakkia edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehtud kokkuvõte sellest, kuidas Slovakkia on rakendanud taaste- ja vastupidavuskava. Kõnealuse analüüsi põhjal on riigiaruandes kindlaks tehtud Slovakkia kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Slovakkia edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(11) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Slovakkia kohta põhjaliku analüüsi. Komisjoni hindamise peamised järeldused[10] Slovakkia makromajanduslike kitsaskohtade kohta kõnealuse määruse tähenduses avaldati 13. mail 2025. Komisjon jõudis 4. juunil 2025 järeldusele, et Slovakkias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Hoolimata mõningasest paranemisest püsib kulupõhise konkurentsivõime, välistasakaalu ja eluasemeturuga seotud haavatavus, samal ajal kui leibkondade võlakoormuse vähenemine tundub olevat kiirem, ja poliitikameetmed on olnud piiratud. Inflatsioon ja tööjõu ühikukulu kasv vähenesid märkimisväärselt, kuid ülejäänud euroala ja ELiga erinevused püsivad, sealhulgas mis puudutab alusinflatsiooni. Pärast energiahindade langusest tingitud märkimisväärset paranemist 2023. aastal halvenes jooksevkonto puudujääk 2024. aastal mõnevõrra, kuna eksport oli aeglustunud ja import kasvas uuesti elavneva sisenõudluse tingimustes. Jooksevkonto puudujääk peaks sel aastal veelgi suurenema. Samal ajal valitsemissektori suur eelarvepuudujääk ei vähene. Lisaks kiirenes eluasemehindade tõus 2024. aastal taas, samal ajal kui elamuehituse langus süvendab juba niigi pingelist eluasemepakkumist. Pärast mitu aastat kestnud leibkondade võlakoormuse järsku kasvu aeglustasid kõrgemad intressimäärad viimase kahe aasta jooksul nõudlust hüpoteeklaenude järele ja leibkondade võla suhe on viimastel aastatel vähenenud. Kuna aga finantstingimused on 2024. aasta jooksul ja 2025. aasta alguses leevenenud, on leibkondade laenuvõtmine viimasel ajal taastunud ning seda on veelgi toetanud reaalse kasutatava tulu suurenemine pingelise tööturu tingimustes. Nimetaja muutuse mõju väheneb, nii et leibkondade võla suhtarvud võivad lähiajal stabiliseeruda või langeda varasemast vähem, jäädes samal ajal usaldusväärse pangandussektori kontekstis siiski alla ELi keskmise. Poliitilised edusammud on olnud piiratud.

[10] SWD(2025) 125 final.

Inflatsiooni ohjeldamiseks on pikendatud leibkondade energiatoetusmeetmeid. Sellest mittesihtotstarbelisest meetmest sai siiski üks valitsemissektori ja jooksevkonto märkimisväärse puudujäägi põhjustajaid. Tööjõu tootlikkuse ja ettevõtluskeskkonna parandamise meetmete vastuvõtmine on endiselt piiratud. Ehitusseaduse muudatus, mille eesmärk oli ehitusmenetluste lihtsustamine, jõustus aprillis.

**Hinnang iga-aastasele eduaruandele**

(12) 21. jaanuaril 2025 soovitas nõukogu Slovakkial kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 3,8 % 2025. aastaks, 0,9 % 2026. aastaks, 1,6 % 2027. aastaks ja 1,5 % 2028. aastaks. Need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 10,3 %, 2026. aastal 11,2 %, 2027. aastal 13,0 % ja 2028. aastal 14,8 %. Aastatel 2025–2027 langevad need netokulude maksimaalsed kasvumäärad kokku määruse 1467/97 artikli 3 lõike 4 kohase korrigeeriva kavaga, mida nõukogu soovitas 21. jaanuaril 2025 ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks[11]. 30. aprillil 2025 esitas Slovakkia oma iga-aastase eduaruande[12] nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovituse alusel valitsemissektori ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks võetud meetmete kohta ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide lahendamiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Slovakkia kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(13) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon on soovitanud koordineeritult aktiveerida stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi. Euroopa Ülemkogu kiitis selle ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks. Slovakkia 30. aprill 2025. aasta taotluse alusel võttis nõukogu [kuupäev] komisjoni soovituse alusel vastu soovituse,[13] millega võimaldatakse Slovakkial kalduda netokulude soovitatud maksimaalsetest kasvumääradest kõrvale ja neid ületada.

(14) Eurostati kinnitatud andmete põhjal[14] suurenes Slovakkia valitsemissektori eelarvepuudujääk 5,2 %-lt SKPst 2023. aastal 5,3 %-le SKPst 2024. aastal, samas kui valitsemissektori võlg suurenes 55,6 %-lt SKPst 2023. aasta lõpus 59,3 %-le SKPst 2024. aasta lõpus. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused sellele, et netokulude kasvumäär oli 2024. aastal 5,4 %. Slovakkia on oma iga-aastases eduaruandes hinnanud netokulude kasvuks 2024. aastal 3,0 %. Komisjoni hinnangul oli netokulude kasv iga-aastases eduaruandes eeldatust suurem. Erinevus komisjoni arvutuste ja liikmesriikide ametiasutuste hinnangute vahel on tingitud ELi rahastatud kulutuste vähenemisest 2023. aastal, mida kasutati iga-aastase eduaruande aluseks

---

11 Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Slovakkias (C/2025/5039).

12 2025. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

13 Nõukogu soovitus, millega võimaldatakse Slovakkial kalduda soovitatud netokulude kavast kõrvale ja selle määrasid ületada (riikide vabastusklausli aktiveerimine), [palume täiendada: ELT C/2025/xxx, x.x.2025].

14 Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2025.

olevates eeldustes. Komisjoni prognooside kohaselt oli eelarvepoliitika,[15] mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2024. aastal pärssiv (2,2 % SKPst).

(15) Iga-aastase eduaruande kohaselt kasvab reaalne SKP Slovakkia eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt nii 2025. kui ka 2026. aastal 1,9 %, samas kui THHI inflatsioon peaks 2025. aastal olema 3,9 % ja 2026. aastal 3,7 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2025. aastal 1,5 % ja 2026. aastal 1,4 % ning THHI inflatsioon on 2025. aastal 4,0 % ja 2026. aastal 2,9 %.

(16) Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et valitsemissektori eelarveülejääk suureneb 2025. aastal 4,9 %-ni SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2025. aasta lõpuks suurenema 61,1 %-ni. Need suundumused osutavad netokulude 3,6 % suurusele kasvule 2025. aastal. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2025. aastal 4,9 % SKPst. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2025. aastal tuleneb peamiselt Slovakkia valitsuse poolt 2025. aastaks vastu võetud tulusid suurendavatest konsolideerimismeetmetest. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused netokulude 3,8 % suurusele kasvule 2025. aastal. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal üldiselt neutraalne (0,2 % SKPst). Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpus 60,9 %-le. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2025. aastal kajastab peamiselt mõju, mida avaldab esmane puudujääk.

(17) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2025. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest üldiseid avaliku sektori kulutusi mahus 1,4 % SKPst (2024. aastal 0,7 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Slovakkia valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

(18) Valitsemissektori kaitsekulutused moodustasid Slovakkias 2021. aastal 1,4 % SKPst, 2022. aastal 1,0 % SKPst ja 2023. aastal 1,2 % SKPst[16]. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid kaitsekulutused olema 2024. aastal 1,3 % ja kasvama 2025. aastal 2,3 %-ni SKPst. See tähendab, et kasv on võrreldes 2021. aastaga 0,9 protsendipunkti SKPst. Ajavahemik, mil on aktiveeritud riiklik vabastusklausel (2025–2028), võimaldab Slovakkial vaadata ümber valitsemissektori kulude prioriteedid või suurendada valitsemissektori tulusid, tagamaks, et püsivalt suuremad kaitsekulutused ei ohusta keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

(19) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Slovakkia netokulud suurenema 2025. aastal 3,8 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 9,3 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi järgi peaks Slovakkia netokulude kasv 2025. aastal jääma korrigeeriva kavaga kindlaks määratud soovitatud maksimaalsest kasvumäärast allapoole, ja seda nii aasta lõikes kui ka 2024. ja 2025. aasta peale kokku. Seetõttu peatatakse Slovakkia suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

---

[15] Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutuse erinevusena, võttes arvesse ka taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid.

[16] Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel.

(20) Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et valitsemissektori eelarvepuudujääk kasvab 2026. aastal 4,5 %-ni SKPst ning valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2026. aasta lõpuks 63,3 %-ni. 2025. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal hindas komisjon valitsemissektori eelarvepuudujäägiks 2026. aastal 5,1 % SKPst. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2026. aastal tuleneb peamiselt makromajandusliku väljavaate halvenemisest koos jätkuvalt kulusid suurendavate kaalutlusõiguse alusel võetud meetmetega, eelkõige alalise 13. pensionimaksega või tervishoiukulude suurenemisega. Need suundumused osutavad netokulude 3,9 % suurusele kasvule 2026. aastal. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika seisund, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2026. aastal neutraalne. Eelarve konsolideerimine võib aidata parandada ka välispositsiooni. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks komisjoni prognoosi kohaselt suurenema 2026. aasta lõpuks 63,0 %-ni. Valitsemissektori võla ja SKP suhte kasv 2026. aastal kajastab peamiselt mõju, mida avaldab esmane puudujääk.

**Peamised poliitilised probleemid**

(21) Slovakkia maksukiil (töötasu maksustamine) ületas 2024. aastal madala sissetulekuga töötajate puhul ELi keskmist, kusjuures 50 % keskmisest palgast teenivate isikute määr oli 38,2 %, samas kui ELi keskmine on 31,8 %. Kuid suurema sissetuleku puhul oli maksukiil ELi keskmisele lähemal, mis näitab, et madalama sissetulekuga töötajate maksukoormus on suhteliselt suurem. Omandimaksust saadav tulu oli 2023. aastal väike (0,4 % SKPst) võrreldes ELi keskmisega (1,9 %), mis on peamiselt tingitud Slovakkia pindalapõhisest kinnisvara maksustamise süsteemist, mille puhul ei võeta maksu arvutamisel arvesse selliseid aspekte nagu asukoht või turuväärtus. Selle tulemusena jäävad maksutulud viimaste aastate eluasemehindade tõusu ning õiglusega seotud probleemide taustal muutumatuks. Lisaks on Slovakkia keskkonnamaksudest saadav tulu, eriti sellistes valdkondades nagu transport, saaste ja loodusvarad, pidevalt alla ELi keskmise. Tegelik süsinikumäär Slovakkias on 64,1 eurot tonni $CO_2$ kohta, mis on oluliselt madalam kui ELi keskmine 84,8 eurot, mis viitab nõrgematele majanduslikele stiimulitele heitkoguste vähendamiseks. Slovakkia võtab meetmeid, et suurendada oma maksude kogumise süsteemi tõhusust, investeerides IT-taristusse ja rakendades terviklikku digipöörde strateegiat. Kuigi käibemaksu alalaekumine on viimastel aastatel märkimisväärselt vähenenud, on käibemaksunõuete täitmise lõhe endiselt oluliselt ELi keskmisest suurem. Valitsemissektori suure eelarvepuudujäägi vähendamiseks on Slovakkia võtnud meetmeid, mille eesmärk on suurendada valitsemissektori tulusid, mis mõjutavad negatiivselt hindade konkurentsivõimet ja põhjustavad ressursside ebaühtlast jaotust. Täpsemalt takistab hiljuti rakendatud finantstehingute maks ettevõtluskeskkonda, tõstab hindu ja soodustab sularahamaksete kasutamist, tekitades muret võimaliku maksudest kõrvalehoidumise pärast. Lisaks on valitsus laiendanud meetmeid, mille eesmärk on leevendada kõrgete energiahindade sotsiaalset mõju. Need meetmed ei ole aga suunatud riskirühma kuuluvatele inimestele ja moonutavad energiaturgude hinnasignaale. Lisaks takistab olemasolevate kulude ebapiisav läbivaatamine eelarvemenetluses kindlaks määratud säästude saavutamist, mis võiksid olla kasulikud riigi rahandusele. Maksuhalduse digitaliseerimise edendamine, eelkõige e-arveldamise ja eeltäidetud maksudeklaratsioonide abil, võib aidata vähendada maksusüsteemi lekkeid, lihtsustada nõuete täitmist ja vähendada seonduvaid kulusid.

(22) Slovakkias valitseb jätkuvalt märkimisväärne eluasemepuudus, kusjuures majade arv tuhande elaniku kohta on OECD riikides üks väiksemaid. Elamuehitus on alla ELi keskmise ja on alates 2023. aasta lõpust vähenenud. 2023. aasta lõpu seisuga on välja

antud ehituslubade arv samuti vähenenud. See on tingitud Slovakkia ebatõhusatest loamenetlustest, mille põhjuseks on suur halduslik killustatus ja ebapiisavad vahendid omavalitsuse tasandil. Eluaseme pakkumise toetamine soodustab ka leibkondade võlakoormusega seotud riskide ohjeldamist. Lisaks on üüriturg vähearenenud, kuna õigusraamistik ei soodusta üürimist võrreldes eluaseme omamisega. Enamik Slovakkia leibkondi eelistab endiselt eluaset omada, kuna üürid on kõrged ja üüripindu ei jagu. Samal ajal takistab sotsiaaleluruumide väga piiratud pakkumine – vaid 1,6 % elamufondist – riskirühma kuuluvate inimeste juurdepääsu eluasemele. Eluasemehindade tõus ja elamuehituse langus piiravad veelgi eluasemete kättesaadavust ja taskukohasust.

(23) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab riiklik taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline viia lõpule taaste- ja vastupidavuskava tulemuslik rakendamine, et suurendada Slovakkia pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on oluline, et Slovakkia kiirendaks reformide ja investeeringute elluviimist, tegeledes asjaomaste probleemidega. Eelkõige mõjutavad ettearvamatu regulatiivne keskkond, halduskoormus ja killustunud juhtimisstruktuur, ebatõhusad riigihankemenetlused ja investeerimisprojektide ebapiisav ettevalmistamine Slovakkia suutlikkust investeerimisprojekte tõhusalt rakendada ja ELi rahalisi vahendeid ära kasutada, takistades märkimisväärselt Slovakkia innovatsioonipotentsiaali ja majanduse mitmekesistamist. Endiselt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane vastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(24) Slovakkias on hakatud kiiremini rakendama ühtekuuluvuspoliitika programmi, mis hõlmab toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Õiglase Ülemineku Fondist (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondist. On oluline selle programmi kiiret rakendamist jätkata ning suurendada selle mõju kohapeal maksimumini. Slovakkia juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmi raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks. Samal ajal seisab Slovakkia jätkuvalt silmitsi probleemidega, mis on seotud konkurentsivõime edendamisega tööstusliku ülemineku kontekstis, innovatsioonisuutlikkuse suurendamisega, sealhulgas elutähtsa tehnoloogia arendamiseks ja tootmiseks, veemajanduse kriisivalmiduse ja elamufondi suurendamisega, samuti alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavusega ning ebasoodsas olukorras olevate rühmade osalemisega tööturul. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 artikliga 18 ja ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise osana nõutakse Slovakkialt, et ta vaataks oma programmi läbi ja võtaks selles muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud probleeme. Komisjoni 1. aprillil 2025 vastu võetud ettepanekutega[17] on kõigi programmide vahehindamise tulemuste täiendamise tähtaega 31. märts 2025

[17] Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames (COM(2025) 123 final).

pikendatud. Samuti on sellega ette nähtud paindlikkusmeetmed, mis peaksid aitama kiirendada programmide rakendamist, ja stiimulid liikmesriikidele, et nad eraldaksid ühtekuuluvuspoliitika vahendeid toetamaks liidu viit strateegilist prioriteetset valdkonda, nimelt konkurentsivõimet strateegiliste tehnoloogiate, kaitse, eluaseme, veesüsteemide kerksuse ja energiasüsteemi ümberkujundamise vallas.

(25) Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) annab võimaluse investeerida ühte ELi kesksesse strateegilisse prioriteeti ja tugevdada seeläbi ELi konkurentsivõimet. STEP teeb koostööd 11 olemasoleva ELi fondiga. Liikmesriigid võivad panustada ka programmi „InvestEU“, et toetada investeeringuid prioriteetsetesse valdkondadesse. Slovakkia saaks neid algatusi kasutada elutähtsa tehnoloogia, sealhulgas puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia arendamise või tootmise soodustamiseks.

(26) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning muudes ELi fondides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Slovakkia silmitsi mitme täiendava probleemiga, mis on seotud $CO_2$ heite vähendamise ja tööstuse ümberkujundamise, heitevaba liikuvuse arendamise, ettevõtluskeskkonna ja avaliku halduse, digiülemineku, teadusuuringute ja innovatsiooni, kohtusüsteemi, tööturu, hariduse ja tervishoiuga.

(27) Nagu märgitakse konkurentsivõime kompassis, peavad kõik ELi, liikmesriikide ja kohalikud institutsioonid tegema suuri jõupingutusi, et koostada lihtsamaid reegleid ja kiirendada haldusmenetlusi. Komisjon on seadnud halduskoormuse vähendamiseks ambitsioonikad eesmärgid: vähemalt 25 % ja VKEde puhul vähemalt 35 % ning on loonud uued vahendid nende eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas ELi õigusaktide kogumi süstemaatiline stressitestimine ja tõhustatud dialoog sidusrühmadega. Selle eesmärgi saavutamiseks peab ka Slovakkia meetmeid võtma. 78 % ettevõtjatest leiab, et haldusmenetluste keerukus on nende ettevõtte jaoks probleem äri tegemisel Slovakkias[18]. Pikad ja keerulised haldusmenetlused, ettearvamatu regulatiivne keskkond, kiiresti muutuvad õigusaktid ja ebapiisav investeeringute kavandamine muudavad Slovakkia ettevõtluskeskkonna ELis kõige ebasoodsamaks. Slovakkias kipuvad õigusaktid kiiresti muutuma ja uute seaduste vastuvõtmisel on muutunud tavaliseks kiired seadusandlikud menetlused. 2023. aasta oktoobrist 2025. aasta veebruarini loobuti 37 % puhul kõigist vastuvõetud õigusaktidest standardsete mõjuhinnangute koostamisest ja sidusrühmadega konsulteerimisest. Slovakkia praeguses parema õigusloome raamistikus puuduvad selged ja läbipaistvad eeskirjad ning seda ei rakendata tõhusalt. Hoolimata ettevõtluskeskkonna parandamise meetmete kehtestamisest, sealhulgas Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavas, on üldine paranemine olnud olematu.

(28) Slovakkia konkurentsivõimet pärsivad avaliku halduse killustatus, riigihangete vähene läbipaistvus ja investeeringute nõrk kavandamine. Kohalikku valitsemist mõjutavad omavalitsusüksuste erinev suurus, alarahastatud lisakohustused ja strateegilise planeerimise puudumine. Investeeringute kavandamine on endiselt seotud ELi rahastamistsüklitega ja sellel puudub pikaajaline visioon, mis tekitab ettevõtetes ja kohalikes omavalitsustes ebakindlust. Eelkõige väikesed omavalitsused vajavad investeeringute haldamiseks ja ELi rahalistele vahenditele juurdepääsuks rohkem koolitust ja suutlikkust. Hoolimata avaliku sektori investeeringute hindamise, valiku ja

[18] „Businesses’ attitudes to corruption in the EU“ (Ettevõtete suhtumine korruptsiooni ELis), Eurobaromeetri aruanne (aprill 2024).

eelarvestamise hiljutistest reformidest on projektide järelevalve ja järelhindamine endiselt nõrk. Kuna Slovakkia on välja töötamas riiklikku investeerimisstrateegiat aastani 2050, on oluline, et strateegia tagaks laialdase poliitilise toetuse ja see võetaks õigeaegselt vastu. Kohaliku tasandi juhtimisstruktuuri reformimine ja erinevate ülesannete piisava rahastamise tagamine võiks märkimisväärselt parandada Slovakkia struktuurset suutlikkust investeeringute kavandamisel ja rakendamisel. Lisaks peab Slovakkia parandama kvaliteetsete avalike teenuste osutamist kohalikul tasandil ning tugevdama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rahalist sõltumatust ja juhtimissuutlikkust.

(29) Kuigi hiljutiste reformide eesmärk on lihtsustada riigihankemenetlusi, teevad endiselt muret ebapiisav läbipaistvus ja konkurents, kuna ühe pakkujaga hankemenetlustes sõlmitud riigihankelepingute osakaal oli 2023. aastal 33 %. Läbipaistvus ja konkurents riigihankemenetlustes on vajalikud, et edendada head valitsemistava ja parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust. Vaatamata riigihankemenetluste seaduse vastuvõtmisele, mille eesmärk on tugevdada keskkonnahoidlike riigihangete eeskirju ning parandada kvaliteedikriteeriumide kasutamist ja olelusringi kulude arvestamist, sõlmitakse enamik lepinguid Slovakkias endiselt madalaima hinna alusel.

(30) Muret teeb Slovakkia kohtusüsteem. Eelkõige puuduvad ikka veel piisavad tagatised kohtunõukogu liikmete ametist vabastamiseks. Mitmed arengusuunad, nagu spetsialiseerunud korruptsioonivastaste asutuste (eriprokuratuur ja riiklik kriminaalamet) likvideerimine ning kriminaalseadustiku teatavate muudatuste mõju, tekitavad tõsist muret Slovakkia korruptsioonivastase raamistiku usaldusväärsuse ning aja jooksul arendatud spetsialiseerumise ja institutsioonilise suutlikkuse pärast. Selle tagajärjel olid tõsiselt häiritud politsei ja prokuratuuri jõupingutused keeruka ja kõrgema tasandi korruptsiooni uurimisel ja selle eest vastutusele võtmisel, mis mõjutas käimasolevate ja tulevaste juhtumite tõhusaid järelmeetmeid. Selline areng võib kahjustada Slovakkia ettevõtlus- ja õiguskeskkonda ning seega ka tema konkurentsivõimet.

(31) Slovakkia digitaristu piirab tema konkurentsivõimet: 2023. aastal oli väga suure läbilaskevõimega võrkudega ühendatud ainult 69,12 % leibkondadest, samas kui ELi keskmine oli 78,81 %. Gigabitiühenduvuse hinnanguliselt üle 500 miljoni euro suuruse investeerimispuudujäägiga tuleb tegeleda, et pakkuda ettevõtjatele ja üldsusele kiiremat, usaldusväärsemat ja laialdasemat digitaalset ühendatust. Uue digitaristu kasutuselevõtu hõlbustamiseks on oluline ühtlustada õigusraamistikku, luues investoritele soodsa ettevõtluskeskkonna ning vähendades digitaristu kasutuselevõtu aega ja sellega seotud kulusid.

(32) Digitehnoloogia aeglane kasutuselevõtt Slovakkias kujutab endast täiendavat väljakutset konkurentsivõimele ja majanduskasvule, kuna ainult 62 % väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest (VKEd) saavutab põhilise digimahukuse, samas kui ELi keskmine on 72,9 %. Piiratud koostöö ettevõtlus- ja teadussektori vahel on veel üks oluline takistus majanduskasvule ja konkurentsivõimele. VKEde võimalused investeerida teadus- ja arendustegevusse on piiratud, kuna praegune teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste kava on kallutatud suuremate ettevõtete poole. Teadus- ja arendustegevuse soodustamise kavade parandamine ning teadus- ja arendustegevuse poliitika suunamine VKEdele võiks edendada Slovakkia kasvupotentsiaali.

(33) Slovakkia majandus, sealhulgas suur ja töömahukas tööstussektor, seisab silmitsi moderniseerimise, kliimaeesmärkide saavutamise ja konkurentsivõime säilitamisega

seotud probleemidega. Omamaine tootmisvõimsus on nullnetotehnoloogia sektoris endiselt eriti piiratud. Liikudes mitmekesisema ja innovatsioonipõhisema majanduse suunas, sealhulgas keskkonnahoidlike tehnoloogiate ja automatiseeritud protsesside poole, saaks Slovakkia suurendada oma pikaajalist majanduslikku kestlikkust ja vastupanuvõimet välistele vapustustele. Selleks tuleb selgelt esikohale seada investeeringud. Olemasolevat õigusraamistikku, mis hõlbustab Slovakkia tööstuse ümberkujundamist, võiks täiendada mehhanismiga, mis vaataks korrapäraselt läbi ja soodustaks tööstussektori prioriteetseid meetmeid, toetades veelgi selle üleminekut eelkõige nullneto- ja uuenduslikele tehnoloogiatele. Kuna Slovakkia majandusmudel tugineb peamiselt imporditud vahetoodete kokkupanekule järgnevas etapis, piirab see omamaist lisaväärtust ja eksperditeadmiste ülekandumist kohalikele ettevõtetele. Vaja on täiendavaid jõupingutusi, et tugevdada tootmissektori ja tekkivate tööstussektorite integreerimist kogu ELi hõlmavatesse tarneahelatesse.

(34) Slovakkia sõltub fossiilkütuste puhul jätkuvalt suurel määral Venemaast. 2024. aastal pärines Venemaalt ligikaudu 70 % maagaasist ja üle 80 % toornaftast. Slovakkia jõupingutused Venemaa sõltuvusest loobumiseks on aeglased.

(35) Ettevõtete suured energiakulud on Slovakkias endiselt üks peamisi konkurentsivõime kitsaskohti, samal ajal kui leibkondade reguleeritud energiahinnad takistavad jätkuvalt stiimuleid energiatõhususse investeerimiseks. 2024. aastal moodustasid taastuvad energiaallikad ainult 24 % summaarsest energia lõpptarbimisest, mis on tublisti alla ELi keskmise (47 %). Kuigi Slovakkia võttis hiljuti vastu reformid, millega toetatakse investeeringuid kooskõlas REPowerEU eesmärkidega, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et kiirendada taastuvate energiaallikate, sealhulgas tuule-, päikese-, geotermiliste ja taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside kasutuselevõttu. Samal ajal tuleks taastuvate energiaallikate võrku ühendamine muuta tõhusamaks ja vähem koormavaks, sealhulgas seades esikohale investeeringud, mis hõlbustavad võrguühendust ja paindlikkust. Leibkondade küttesektori $CO_2$ heite vähendamine on endiselt väga oluline, et vähendada majanduse sõltuvust fossiilkütustest ja saavutada riigi kliimaeesmärgid. Geotermilised ja soojuspumbad on suurtes kaugküttevõrkudes eriti alakasutatud. Energiatõhususe parandamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, näiteks ehitus-, transpordi- ja tööstussektoris, kuna nii avalikus kui ka erasektoris püsivad probleemid seoses investeeringute õigeaegse rakendamise ja suurendamisega.

(36) Heiteta liikuvuse väga vähene levik Slovakkias piirab riigi suure autotööstuse sisemist konkurentsivõimet. Selle näiteks on üks madalamaid protsendimäärasid heiteta sõidukite uute registreerimiste puhul ELis (ainult 2,9 % uutest registreeritud autodest), aga ka aeglane laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtt. Kuigi Slovakkia on oma taaste- ja vastupidavuskava raames vastu võtnud mõned reformid (nt elektromobiilsuse tegevuskava), ei ole heiteta sõidukite ja taristu kasutuselevõtu toetamise stiimulid veel realiseerunud. Elektromobiilsuse tegevuskavas kirjeldatud stiimulite kasutuselevõtt on väga oluline, et erasektor saaks teha märkimisväärseid lisainvesteeringuid. Samamoodi ajakohastatakse Slovakkia raudteetransporditaristut väga aeglaselt, mis piirab selle atraktiivsust nii reisijate kui ka äriklientide jaoks. Lisaks puudub Slovakkias tsentraliseeritud lähenemisviis riikliku transporditaristu strateegilise renoveerimise pikaajaliseks rahastamiseks, näiteks transporditaristu tsentraliseeritud fondi kaudu, et kiirendada riiklikku keskpikka ja pikaajalist rahastamist. Samuti ei soodusta riikliku raudteetaristu juhtimine olemasoleva võrgu kiiret uuendamist.

(37) Slovakkia ei ole kaugeltki saavutanud 2035. aastaks seatud olmejäätmete prügilasse ladestamise eesmärki. Prügilasse ladestamise piiramiseks ja ringlusmaterjalide ulatuslikumaks kasutamiseks on vaja paremat ressursikäitlust. Slovakkia pinnaveekogude kvaliteet halveneb ebapiisavate veemajandusmeetmete tõttu. Need veekogud on sattunud surve alla äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemise, saasteainete ülemäärase koguse ning veekogude kuju ja voolu sagedaste muutuste tõttu. Siiski saaks parandada veekogude seisundit ning tugevdada veemajanduse kriisivalmidust põudade ja üleujutuste korral, võttes kasutusele parema kestliku veemajanduse. Lisaks on äärmiselt oluline seada uute veetammide ja muu nn halli taristu ehitamise asemel esikohale looduspõhised lahendused ja jõgede taastamine, muutes need meetmed ka asjakohasteks riiklikeks poliitikameetmeteks. Slovakkia süsiniku eemaldamine ei ole piisav, et saavutada 2030. aasta eesmärgid maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse valdkonnas. Süsiniku eemaldamise suutlikkuse suurendamine ja Slovakkia metsade vastupanuvõime parandamine nõuab elurikkuse paremat kaitset, eelkõige rahvusparkide loomise lõpuleviimise, mitut liiki ja mitut põlvkonda hõlmavate metsade istutamise ning loodusvarade säilitamise kaudu.

(38) Slovakkias on töötuse määr suhteliselt madal, kuid pikaajaline ja noorte töötus on endiselt kõrge, samuti esineb tööpuudust ebasoodsas olukorras olevate rühmade, näiteks romade ja madalama oskuste tasemega inimeste hulgas. Kuigi sooline tööhõivelõhe on Slovakkias ELi keskmisega võrreldes suhteliselt väike, on naised tööturul suures osas alaesindatud. Jõupingutused naiste tööturul osalemise suurendamiseks võivad aidata leevendada suurenevat tööjõupuudust. Investeeringud poliitikasse, mille eesmärk on aidata haavatavatel rühmadel tööd leida või seal püsida, et säilitada nende osalemine tööturul, on endiselt väikesed. Tööturul osalemist, eriti naiste puhul, takistab ka taskukohaste kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiuteenuste ebapiisav kättesaadavus ja kasutamine, eriti alla kolmeaastaste laste puhul. Paindliku töökorralduse võimalused on samuti piiratud, samas kui näiteks osalise tööajaga töötamise toetamine võib suurendada väikelaste vanemate osalemist tööturul.

(39) Slovakkias valitseb märkimisväärne oskuste mittevastavus nõudlusele, mis on muu hulgas tingitud rohe- ja digioskustega töötajate puudusest. See nõuab märkimisväärseid ja sihipäraseid jõupingutusi oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks. Riigis on vähe IKT-spetsialiste ja loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna üliõpilaste osakaal on samuti väike. Samal ajal seisab Slovakkia haridussüsteemi ees mitu probleemi, sealhulgas õpetajate nappus ja vajadus õpetajahariduse programmide järele, pikaajaline alarahastamine ning õpilaste ja täiskasvanute kehvad põhioskused. Alates 2020. aastast on tõusnud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse oht. Slovakkia laste vaesuse määr ületas 2023. aastal ELi keskmist ja kuigi laste vaesuse määr 2024. aastal paranes, on see endiselt suur ja piirkondlikud erinevused püsivad, eelkõige riigi idapiirkonnas. Kuigi taaste- ja vastupidavuskavast toetatavate meetmete, Euroopa Sotsiaalfond+ ja Euroopa Regionaalarengu Fondi eesmärk on vähendada romade segregatsiooni hariduses ning tagada võrdne ja kaasav juurdepääs kvaliteetsele haridusele kõigil tasanditel, on kohaliku tasandi rakendamissuutlikkus maha jäänud, seda eelkõige taristuprojektide puhul.

(40) Slovakkia tervishoiusüsteemi vastupanuvõime on tervishoiutöötajate nappuse ja vananemise tõttu surve all. Tervishoiutöötajate arv on alla ELi keskmise ja peaaegu veerand õdedest on lähenemas pensionieale. Kasinad jõupingutused meditsiiniõpingutes osalemise hoogustamiseks, töötingimuste parandamiseks ja taristu ajakohastamiseks seavad süsteemi suutlikkuse veelgi suurema surve alla. Olukorda süvendavad haiglate struktuurne ebatõhusus ja pidev alarahastamine, eelkõige

ennetava ravi valdkonnas, mis sai 2022. aastal ainult 2,0 % tervishoiu kogukulutustest. Finantsraskused on põhjustanud suuri võlgu ja pikki makseviivitusi suurtes riiklikes haiglates, piirates jõupingutusi tõhususe parandamiseks. Taaste- ja vastupidavuskava on aidanud parandada tervishoiuteenuste kättesaadavust ja parandada tervishoiutasandite vahelist koordineerimist. Siiski on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et tugevdada esmatasandi arstiabi pakkumist ning tagada elutähtsate meditsiinitoodete ja -taristu piisav tarnimine. Lisaks on pikaajalise hoolduse teenused jätkuvalt alarahastatud ja jäävad üsna piiratuks, eriti haavatavate rühmade puhul. Elanikkonna vananemise tõttu seisavad tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemid keskpikas ja pikas perspektiivis silmitsi riigi rahanduse jätkusuutlikkusega seotud probleemidega.

(41) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2025. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2025. aasta soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Slovakkial aitavad soovitused 2, 3, 4, 5 ja 6 rakendada 2025. aasta soovituses sätestatud esimest euroala soovitust konkurentsivõime kohta, soovitused 1, 5 ja 6 teist euroala soovitust vastupanuvõime kohta ning soovitused 1, 3 ja 6 kolmandat euroala soovitust makromajandusliku ja finantsstabiilsuse kohta,

(42) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja selle järeldusi, kajastuvad nõukogu poolt määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud soovitused allpool esitatud soovitustes 1, 2, 3 ja 5. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad vähendada eluasemeturu ja leibkondade võlakoormusega seotud haavatavust. Soovitustes 1, 2 ja 5 osutatud poliitikameetmed aitavad tulla toime välistasakaaluga seotud haavatavusega. Soovitustes 1, 3 ja 5 osutatud poliitikameetmed aitavad tulla toime konkurentsivõimega seotud haavatavusega. Soovitused 1, 2, 3 ja 5 aitavad vähendada tasakaalustamatust ja rakendada soovitust euroala majanduspoliitika kohta kooskõlas põhjendusega 41,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2025. ja 2026. aastal järgmisi meetmeid.

1. Suurendada kooskõlas Euroopa Ülemkogu 6. märtsi 2025. aasta järeldustega üldisi kaitsekulutusi ja üldist kaitsevalmidust. Pidada kinni netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, mida soovitas nõukogu 21. jaanuaril 2025, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk, kasutades samal ajal suuremate kaitsekulutuste tegemiseks riikide vabastusklausliga võimaldatavat erandit eelarvereeglitest. Muuta maksukombinatsioon tõhusamaks, sealhulgas vähendades tööturul esinevaid takistusi ning kasutades rohkem makse, mis on vähem kahjulikud majanduskasvule, nagu keskkonna- ja perioodilist omandimaksu. Parandada kulutuste tõhusust, näiteks kulutuste läbivaatamise kaudu. Jätkata maksukuulekuse tugevdamist, muu hulgas maksuhalduse edasise digitaliseerimisega. Kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja tagada, et need on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele ning on fiskaalselt taskukohased ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Toetada eluasemete pakkumist ja laiendada üüriturgu, kiirendades elamuehitust ja edendades sotsiaalelamuid, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.

2. Kiirendada riikliku taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki rakendamist, pidades silmas määruses (EL) 2021/241 sätestatud tähtaegu reformide ja investeeringute õigeaegseks lõpuleviimiseks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmi (ERF, JTF, ESF+, Ühtekuuluvusfond) rakendamist, tuginedes vajaduse korral vahehindamisel pakutavatele võimalustele. Kasutada konkurentsivõime

parandamiseks parimal viisil ära ELi vahendid, sealhulgas programmi „InvestEU“ ja Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi võimalusi.

3. Tagada soodne ettevõtluskeskkond, luues prognoositavama regulatiivse keskkonna, parandades parema õigusloome raamistikku ning tagades mõjuhinnangute ja sidusrühmadega konsulteerimise integreerimise õigusloomeprotsessi. Tegeleda juhtimisstruktuuride killustatusega, sealhulgas valmistades ette kohaliku valitsemise reformi. Tagada kvaliteetsed avalikud teenused parema koordineerimise ja poliitikakujundamise kaudu. Tagada riigihankemenetluste läbipaistvus ja konkurents, et edendada head valitsemistava ja parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust, ning suurendada kvaliteedi ja olelusringi kulukriteeriumide kasutamist riigihangetes. Tugevdada kohtusüsteemi ja suurendada korruptsioonivastase süsteemi tõhusust, sealhulgas tagades suurkorruptsiooni juhtumite piisava, sõltumatu ja tõhusa uurimise ja süüdistuste esitamise ning piisava erisuutlikkuse politsei ja prokuratuuri tasandil.

4. Tugevdada digitaristut, kaotades gigabitiühenduvusse investeerimise puudujäägi ja lihtsustades taristu kasutuselevõtu reguleerimist. Suurendada digitehnoloogia kasutuselevõttu, eelkõige VKEde seas, kõrvaldades kitsaskohad selle kasutuselevõtul. Parandada teadus- ja innovatsioonipoliitikat, stimuleerides koostööd ettevõtete ja teadussektori vahel ning vaadates läbi teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste kava, et VKEsid rohkem toetada.

5. Seada esikohale investeeringud puhtasse ja tõhusasse tootmisse ning energia ja ressursside kasutamisse. Tugevdada õigusraamistikku, et toetada keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid ja tooteid ning edendada investeeringuid tööstuse konkurentsivõime ja majanduse mitmekesistamise edendamiseks. Kiirendada fossiilkütustega varustamise mitmekesistamist, et järk-järgult kaotada sõltuvus Venemaa energiaallikatest. Kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, muutes samal ajal taastuvate energiaallikate võrku ühendamise menetlused tõhusamaks ja vähem koormavaks. Toetada täiendavaid investeeringuid võrkudesse, eelkõige elektrivõrkudesse, ning küttesektori $CO_2$ heite vähendamisse. Toetada heitevaba liikuvuse edasist kasutuselevõttu ja raudteevõrgu ajakohastamist, reformides riiklikku raudteetaristu juhtimist ja luues sihtotstarbelise investeerimisraamistiku. Tugevdada ressursijäätmete käitlemist ning olme- ja pakendijäätmete korduskasutamist ning loodusvarade kaitset, suurendades veemajanduse kriisivalmidust, integreerides looduspõhised lahendused ja viies lõpule looduskaitsealade tsoonideks jagamise.

6. Suurendada alaesindatud rühmade osalemist tööturul ja pakkuda lastega vanematele paindlikumat töökorraldust. Suurendada taskukohase kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavust ja kasutamist alla kolmeaastaste laste puhul. Tugevdada põhioskuste õpetamist, sealhulgas ebasoodsa taustaga laste puhul eelkõige tõrjutud roma kogukondades, tagades samal ajal võrdse ja kaasava juurdepääsu kvaliteetsele haridusele kõigil tasanditel. Suurendada poliitilisi jõupingutusi oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks, pakkudes täiskasvanutele ümberõppe ja oskuste täiendamise võimalusi, investeerides õpetajaharidusse ning suurendades osalemist loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna haridusprogrammides. Parandada esmatasandi arstiabi pakkumist, eelkõige riskirühma kuuluvate inimeste puhul, ja laiendada ennetavaid tervishoiumeetmeid. Tugevdada tervishoiusüsteemi vastupanuvõimet elutähtsate meditsiinitoodete, taristu ja tervishoiutöötajate valdkonnas, säilitades ja meelitades ligi kvalifitseeritud töötajaid, tagades samal ajal tervishoiusüsteemi eelarvelise jätkusuutlikkuse. Tagada taskukohane ja kvaliteetne pikaajaline hooldus.

Brüssel,

*Nõukogu nimel*
*eesistuja*